

ΠΡΟΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΑΣ

– Καὶ τὸ συμπέρασμα;

Ἡ ἐρώτησις δὲν εἶναι ἄτοπος. Εἶναι πολὺ φυσικὸν νὰ προβάλλεται ἀπὸ ἐκεῖνον ποὺ παρηκολούθησε τὴν σειρὰν τῶν ἄρθρων τῆς στήλης αὐτῆς. Πολὺ καλὰ ὅλα αὐτά, ὅσα ἐλέχθησαν διὰ τὴν ὀρθολογιστικὴν ἄρνησιν ποὺ εἶχε σηκωθῆ νὰ κτυπήσῃ τὴν πίστιν, μὲ ὄπλισμόν της τὴν φενάκην... καὶ τὴν πλαστογραφίαν. Ἀλλὰ τὸ συμπέρασμα; Τὸ πρακτικὸν συμπέρασμα;

Τὸ συμπέρασμα... Αὐτὸ διαφέρει ἀπὸ τὰς παρατηρήσεις ποὺ προηγήθησαν. Διαφέρει κατὰ τὴν κατεύθυνσιν. Αἱ παρατηρήσεις ἀναφέρονται εἰς τὸ παρελθόν, καὶ εἰς τὰ ὑπολείμματα τοῦ παρελθόντος. Τὸ συμπέρασμα εἶναι διὰ τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον καὶ ἀναφέρεται (ὄχι, βεβαίως, ἀποκλειστικῶς) εἰς τοὺς ἀναγνώστας τοῦ περιοδικοῦ τούτου.

Καὶ τὸ συμπέρασμα εἶναι μία ὑποχρέωσις. Ἡ ὑποχρέωσις τοῦ μάρτυρος ποὺ γνωρίζει τὴν Ἀλήθειαν «ἵνα μαρτυρήσῃ τῇ Ἀληθείᾳ».

Εἰδικωτέραν καὶ ἐντονωτέραν μορφήν λαμβάνει ἡ ὑποχρέωσις αὐτὴ διὰ μίαν μερίδα τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ τοῦ περιοδικοῦ τούτου, διὰ τοὺς «ἐπιστήμονας».

Καὶ ἄς ἀρχίσωμεν μὲ τὴν προσήκουσαν εἰς τὴν περίστασιν σχολαστικότητα. Ἀπὸ τὸν ὅρον «ἐπιστήμων». Παράγεται, βέβαια, ἀπὸ τὸ «ἐπίσταμαι». Ἀλλὰ πόσῃν σχέσιν οὐσιαστικὴν ἔχει μὲ τὸ ρῆμα αὐτό;

Τὸ εἶδαμεν εἰς ἓνα προηγούμενον ἄρθρον! Καί, ἄς μὴν τὸ ξεχνᾶμε, τὸ ἐρώτημα τίθεται ὡς πρὸς τὴν «ἐπιστήμην» τῶν μεγάλων κορυφῶν. Ἄν ἐρωτήσωμεν πᾶσι διὰ τὴν μᾶζαν ἐκείνων ποὺ τιτλοφοροῦνται «ἐπιστήμονες», διότι ἔτυχε νὰ πάρουν ὅπως-ὅπως ἓνα πτυχίον, διὰ νὰ ἀσχοληθοῦν κατόπιν... εἰς κάθε ἄλλο παρὰ τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν, τότε...

Ἐπιστήμη! Ὁ μεγαλοπρεπὴς αὐτὸς ὅρος – καὶ τὰ ἀντίστοιχά του εἰς τὰς διαφόρους ἄλλας γλώσσας, ὡς τεχνικὴ ἀπλῶς, κατὰ συνθήκην, ἔκφρασις δὲν θὰ ἔβλαπτεν ἴσως. Ἀλλὰ ἐξελήφθη κατὰ γράμμα. Καὶ αὐτὸ ὑπῆρξε τὸ «πρῶτον ψεῦδος» ἐπάνω εἰς τὸ ὁποῖον ἐζήτησε νὰ ἀκουμπήσῃ ἡ ἄρνησις τῆς Πίστεως, τοῦ Πνεύματος, τῆς Ἀληθείας.

Καὶ τὸ πρῶτον αὐτὸ ψεῦδος πρέπει νὰ καταγγελθῆ ὡς τοιοῦτο. Τὴν φαντασίωσιν ἀπὸ τὴν κακομεταχείρισιν ἑνὸς ἀπλῶς τεχνικοῦ, κατὰ συνθήκην, ὅρου πρέπει νὰ τὴν [σελ. 258] ἀντικαταστήσῃ ἡ ἄνευ περιστροφῶν καὶ δισταγμῶν ὁμολογία ὅτι, πέραν ἀπὸ ὠρισμένα ὅρια, πέραν ἀπὸ ὅσα μποροῦν νὰ ἐλεγχθοῦν ἀμέσως διὰ τῶν αἰσθήσεων, ὑπάρχουν τὰ μεγάλα, τὰ αἰώνια προβλήματα, τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν φύσιν, τὴν οὐσίαν, τὴν προέλευσιν, τὴν διακυβέρνησιν, τὸ μέλλον τοῦ παντός – καὶ τοῦ ἀνθρώπου εἰδικώτερον. Καὶ ὅτι τὰ ζητήματα αὐτά

παραμένουν διὰ τὸν ἄνθρωπον μυστήριον, ὅσονδήποτε καὶ ἂν αὐξάνη ἡ ταχύτης μὲ τὴν ὁποίαν πετοῦν τὰ ἀεροπλάνα... καὶ ὁ ἀστρονομικὸς ἀριθμὸς τῶν διπλωμάτων τὰ ὁποῖα ἐκδίδουν κατ' ἔτος τὰ διάφορα Πανεπιστήμια τοῦ κόσμου. Ὅτι ὁ ἐπιστήμων, ἀκριβῶς λόγῳ τῶν Πανεπιστημιακῶν του τίτλων, γνωρίζει τὰ ὄρια τῆς ἐπιστήμης του καὶ ὑποκλίνεται εὐλαβῶς ἐνώπιον τοῦ μυστηρίου. Καὶ ὅτι ὁ ἐπιστήμων ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος, διὰ νὰ καλύψῃ μὲ μίαν φέρμαν τὰς ἀτομικὰς του ἀρνητικὰς πεποιθήσεις, χρησιμοποιοῖ τὴν ὑπογραφὴν τῆς ἐπιστήμης διαπράττει, ἀπλούστατα, μίαν πλαστογραφίαν.

Μὰ, τὰ εἶπαμεν αὐτά, θὰ παρατηρήσετε. Ναί, τὰ εἶπαμεν καὶ ἄλλοτε! Τὸ ζήτημα εἶναι ὅμως ὅτι δὲν ἀρκεῖ νὰ τὰ εἰποῦμε μεταξύ μας, εἰς τὸν κύκλον τῶν ἀναγνωστῶν ἐνὸς περιοδικοῦ. Ἡ Ἀλήθεια, ἡ πράγματι ἐπιστημονικὴ Ἀλήθεια, ζητεῖ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι θὰ τὰ μαρτυρήσουν ὅλα αὐτὰ ἐνώπιον τῆς κοινωνίας, αὐτῆς τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας ἡ ὁποία εἶχε δηλητηριασθῆ μὲ τὸ πρῶτον αὐτὸ ψεῦδος. Οἱ ἐπιστήμονες-ἀναγνῶσται τοῦ περιοδικοῦ τούτου θὰ θεωρήσουν ἄρα γε ἑαυτοὺς δικαιουμένους νὰ τὴν ἀρνηθοῦν τὴν μαρτυρίαν αὐτήν; Θὰ τὴν ἀποκρύψουν, λοιπόν, τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν ἀπὸ τὸ περιβάλλον των, πού ζητεῖ, ἴσως, τὴν καθοδήγησίν των, ἀπὸ τοὺς συναδέλφους των πού ἐν πάσῃ ἀφελείᾳ κομπάζουν, νομίζοντες ὅτι γνωρίζουν τὸ πᾶν, ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν των;

Ναί, ἀλλὰ αὐτὸ εἶναι μόνον τὸ πρῶτον βῆμα. Εἶναι, ἄς ποῦμε, ἡ ἀρνητικὴ ὑπεράσπισις τῆς ἀληθείας. Χρειάζεται, ὅμως, καὶ ἡ θετικὴ ὑπεράσπισις. Ὁ ἐπιστήμων πού πρεσβεύει ὑγιεῖς ἀρχάς, ὁ πιστὸς Ἐπιστήμων κατὰ πρῶτον λόγον, ὀφείλει, βεβαίως, νὰ ἠμπορῇ νὰ τὰς ἐκπροσωπῇ τὰς ἀρχὰς αὐτάς. Καὶ ἐδῶ ἀπαιτεῖται ἰδιαιτέρα προσοχή.

Βεβαίως ἡ προχειρολογία ὑπῆρξε πάντοτε ἓνα χαρακτηριστικὸν τῆς ἐν «ὀνόματι τῆς ἐπιστήμης» ἐπιθέσεως κατὰ τῆς Πίστεως. Καὶ αὐτὸ εἶναι ἀπὸ μιᾶς ἀπόψεως φυσικόν. Ἄλλ' ἡ ἐκουσία καταφυγὴ εἰς τὴν προχειρολογίαν πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς Πίστεως, αὐτὸ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ δύναται νὰ ἐπιτραπῆ.

Καὶ ὅμως, αὐτὸ πολλάκις γίνεται. Ἡ Πίστις δὲν εἶναι κατ' ἀνάγκην ἀποτέλεσμα μελέτης. Ἄλλ' ἡ ἐνώπιον τῆς κοινωνίας ὑπεράσπισις καὶ ἐκπροσώπησις τῆς Πίστεως ἐκ μέρους τοῦ πιστοῦ ἐπιστήμονος, αὐτὴ προϋποθέτει μελέτην, μελέτην σοβαράν, σύντονον, συστηματικὴν.

Ὁ Ἐπιστήμων ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος πιστεύει, ἢ, ἔστω, ἀπλῶς σέβεται τὴν Πίστιν, ὑποχρεοῦται νὰ μελετήσῃ πᾶν ὅ,τι συνδέεται μὲ αὐτήν. Αἱ πηγαὶ τῆς πίστεως, ἡ ἱστορία της, αἱ ἐκδηλώσεις της εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ τὰ ἄτομα, τὰ προβλήματα πού τίθενται, αἱ ἀπαντήσεις πού δίδονται... ὅλα αὐτὰ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ εἶναι ἄγνωστα. Καὶ ἡ γνῶσις των δὲν εἶναι ἀπλῶς ζήτημα ἀγαθῆς προαιρέσεως καὶ ἐνθουσιασμοῦ. Εἶναι καὶ ζήτημα μελέτης. Συντόνου, μακρᾶς, ἐπιμόνου μελέτης. Ἡ ἔλλειψις εὐκαιριῶν διὰ τοιαύτην μελέτην ἠμπορεῖ νὰ ἀναπληρωθῆ. Ἄλλ' ἡ παραμέλησις τῶν εὐκαιριῶν αὐτῶν καὶ ἡ ἐκουσία ἀντικατάστασις τῆς μελέτης διὰ τῆς προχειρότητος, αὐτὸ ἀποτελεῖ κᾶτι τὸ ἐγκληματικόν. Καί, διὰ νὰ καταφύγωμεν καὶ εἰς μίαν λεπτομέρειαν: Πιστὸς ἐπιστήμων εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ ὁποῖου δὲν

έκπροσωπείται έν [σελ. 259] πάση δυνατή άφθονία ή Πίστις άποτελεϊ σχήμα όξύμων.

Υπάρχει όμως και τρίτον. Η μελέτη αυτή της άληθείας της Πίστεως, και όλων των προβλημάτων που σχετίζονται με αυτήν, δέν θα γίνη, βέβαια, διά μόνην την ικανοποίησιν της προς τό είδέναι τάσεως του μελετητού. Ούτε οί καρποί της μελέτης αυτής θα μείνουν σφικτοκλειδωμένοι μέσα του, καθ' ήν στιγμήν ή σύγχρονος άνθρωπότης άκόμη ύποφέρει άπό τον πνευματικόν λιμόν που προεκάλεσεν ή έν όνόματι της έπιστήμης άποστασία του ανθρώπινου πνεύματος άπό την Πίστιν. Η μελέτη θα γίνη, διά νά άποκτηθοϋν έφόδια που θα χρησιμοποιηθοϋν διά την θετικήν συμβολήν του Έπιστήμονος είς τό έργον ύπερ της Άληθείας.

Πώς θα γίνη ή συμβολή αυτή; Γενική άπάντησις δέν είμπορεϊ, βέβαια, νά δοθῆ έδώ. Εϊδικότης είς τās έπιστημονικάς σπουδάς, συνθηκαι του περιβάλλοντος, ικανότητες, ήλικία, τόσοι παράγοντες που δημιουργοϋν ποικιλίας ώς προς την συμβολήν έκάστου. Άλλά ένα είναι βέβαιον: "Οτι άπαιτεϊται συνείδησις της εύθύνης του έπιστήμονος εκείνου που έγνώρισε την Άλήθειαν νά καταστῆ ώφέλιμος είς τό περιβάλλον του, νά συντελέση δηλαδή και αυτός, ώστε τό περιβάλλον αυτό, ή, μάλλον, γενικώτερον ή κοινωνία είς την όποιαν ζῆ, νά έλθη πιο κοντά είς την Άλήθειαν αυτήν!

Τέταρτον. Και τελευταϊον. Η μάλλον, πρώτον: Η ευγένεια ύποχρεοϊ. *Noblesse oblige*. Ο πιστός έπιστήμων έχει, ώς προς την έν τῆ κοινωνία διαβίωσιν του, ύποχρεώσεις, τās όποιας ίσως άλλοι δέν έχουν. Βαρύς ό λόγος! Ναι, άλλα είς την άρχήν έζητήσατε συμπεράσματα. Λοιπόν, αυτά είναι τὰ συμπεράσματα!

Τί τὰ θέλετε ! Ο κόσμος ζητεϊ έμπρακτον την έκδήλωσιν της Πίστεως. Και τό πνεϋμα της άρνήσεως καραδοκεϊ νά ιδῆ ένα παραπάτημα του πιστού, διά νά άρχίση νά σαλπίζη θριάμβους – εύθηνούς, βεβαίως, άλλα, πάντως, έντυπωσιακούς. Και ό έπιστήμων ό όποϊος λέγει ότι άνεγνώρισε την Άλήθειαν, αυτός ύποχρεοϋται νά είναι άντάξιος έκπρόσωπος της Άληθείας. Η άναστροφή του είς την κοινωνίαν, ή ήθικώς άψογος, έπιστημονικώς άρτία, έν παντί σοφή διαβίωσις άποτελοϋν τό πρόγραμμα της ζωῆς κάθε έπιστήμονος ό όποϊος δέν θέλει νά φανῆ λιποτάκτης είς τον άγώνα ύπερ της Άληθείας.

Τό νά συντελέσουν είς τό νά επανέλθη ό έπιστημονικός κόσμος της έποχῆς μας είς την επίγνωσιν της Άληθείας, και με αυτήν είς την θέσιν του άναμορφωτού της συγχρόνου κοινωνίας... μά, είναι δυνατόν νά ύπάρξη άνωτέρα άπό αυτήν, εύγενεστέρα και έπιστημονικώτερα επιδίωξις διά τους έπιστήμονας άναγνώστας του περιοδικού τούτου;